

Ambrotypie aneb Cesta tam a zase zpátky

TŘEBÍČ (ju) - Titulek jsem si půjčil od Tolkiena, protože velmi vystihuje to, čím se trebičský fotograf Jan Kratochvíl poslední dobou zabývá. Fotografie jako obor urazila od dob svých počátků před více než sto padesáti lety notný kus cesty. Z velmi komplikovaného procesu, který nebyl schopen zvládnout hned tak někdo až po dnešní digitální čas, kdy si pořizovat, prohlížet a tisknout fotografie může v podstatě každý kdykoli a kdekoli. Jan Kratochvíl se ale dobrovolně vrátil takřka až na samý počátek cesty do roku 1851, kdy Frederick Scott Archer oficiálně zveřejnil v tisku mokré kolodiové procesy.

Vaše výstava v kavárně Salsa se naprosto vymyká tomu, na co jsou návštěvníci výstav fotografií v Třebíči zvyklí. Kde jste se tu s touto technikou tak na jednu vzal?

S fotografováním jsem začal již v dětství, kde mi byl vzorem můj otec - amatérský fotograf. Časem můj zájem lehce opadl a fotil jsem jen občas. Intenzivně jsem se k focení vrátil až v roce 2004, kdy mě zpět k aktivní práci přivedl kamarád Zdeněk Páchl. Zakoupil jsem si digitální zrcadlovku, ale po několika letech se vrátil ke klasice, to znamená fotografování na film a vlastním vyvolávání filmů ve fotokomoře. Důvodem návratu k analogu bylo tehdy asi to, že jsem ve fotografii na film začal vidět něco navíc a hlavně jsem větší část tvorby mohl ovlivňovat bez digitálních grafických úprav. Proto jsem si před sedmi lety také pořídil mechanicky dokonale vymyšlený středoformátový fotoaparát Hasselblad s portrétním objektivem Carl Zeiss.

Ani to vám ale nestačilo...

Chtěl jsem se do historie i možnosti tvorby ponořit ještě hlouběji, a proto jsem se přesunul k velkoformátové fotografii a v roce 2012 si z USA pořídil kameru Eastman Kodak 2D 8x10". Ani to mně však nestačilo. Fascinovaly mě práce starých mistrů a na vzniku fotografií jsem se toužil co nejvíce podílet vlastníma rukama. To mě přeneslo až ke zkoumání nového média - kolodia, do kterého jsem se pustil před dvěma roky.

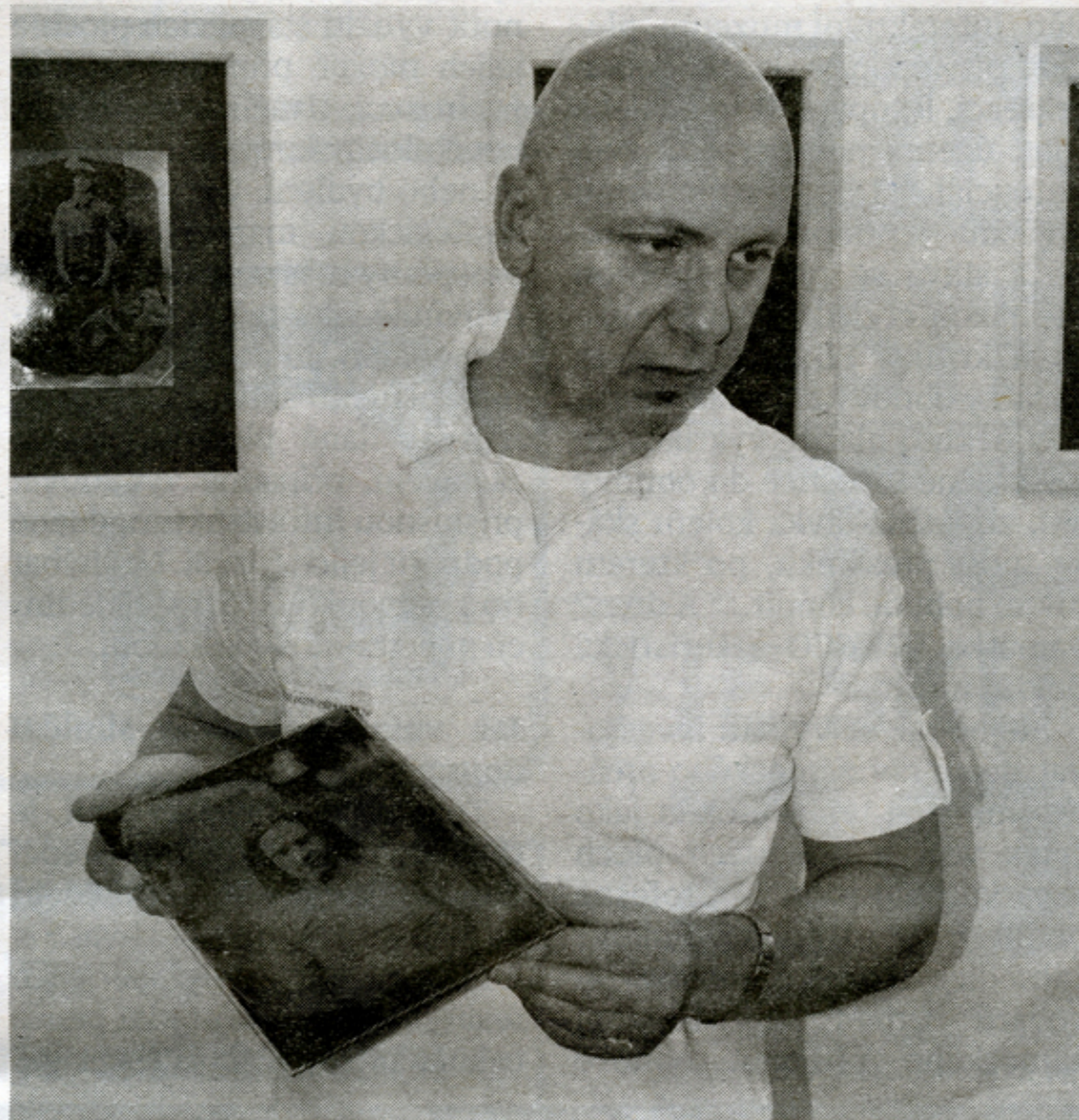
Jaké jsou vaše plány? Kam povede dál vaše cesta?

Uvidíme. Před třemi lety jsem na Bráfově třídě koupil dům, a co mě tam okamžitě dostalo, byla půda. Hned jsem si řekl, tady bych mohl mít ateliér. A to jsem ještě nevěděl, že mě takhle vtáhne tato historická technika. Půda je orientována na sever, což je pro pozici proskleného ateliéru ideální. Inspi-

race a vědomosti o tehdejší fotografii a technikách získávám a prohlubuji ve sto let starých manuálech a knihách. Moje současná představa je taková, že by se mi to mohlo podařit během dvou let. Je to „jen“ otázka peněz. Ideální by byla skleněná střecha, ale realita bude čtyři až šest oken. Nejdůležitější pro kolodiovou fotografii je UV záření, které musí být v prostoru ateliéru přítomno.

Kde berete inspiraci?

Asi komunita stejně postižených lidí v Evropě, se kterou se stýkám a která mě myslím posouvá hodně daleko, protože si беру příklad z lidí, kteří to dělají profesionálně nebo jako velkého koníčka podobně jako

Jan Kratochvíl a Alex Timmermans (na fotografii pořízené pochopitelně mokrou kolodiovou metodou).

já. Třeba Alex Timmermans z Holandska - nyní jsme již přátelé, od kterého mám objektiv z jeho sbírky. Alex je organizátorem ECW (Evropský kolodiový víkend) v Holandsku, kde už jsem dvakrát byl a chystám se příští rok znovu. První ročník 2012 jsou bohužel propásl - to jsem zrovna s kolodiem začínal. Alex je povoláním obchodník, ale věci, které dělá po práci, jsou fantastické. Fotí např. desky 20 x 30 cm i větší, což už je opravdu něco. Také finanční náročnost na tvorbu takovýchto rozměrů kolodiových fotografií je značná.

Jaký je vlastně důvod k tomu, zvolit si tuto po všech stránkách náročnou metodu?

Z mého pohledu existují asi dva hlavní aspekty, proč se této technice v současnosti lidé věnují.

Tím prvním je omámení tím-

to médiem, a to doslova. Vůně kolodia je typická pro tuto práci, ale toto je myšleno s nadsázkou.

Jde především o velmi tvárný proces, který jak s oblibou říkám, vám nic neodpustí. Výsledkem je obraz, který je neměnný a specifický svým vzhledem. Zejména u portrétu je obraz někdy natolik neplánovaně zvláštní, že budí často rozporuplné názory. Ale to je často to, co lidi přitahuje.

Pokud špatně uříznete nebo vyčistíte sklo nebo kov, tak už od začátku silně ovlivňujete výsledek. Naučí vás to zpomalit, zamýšlet se a pochopit, co je světlo v kombinaci se „světlocitlivým stříbrem“ schopno vytvořit.

Zabýváte se ještě jinou technikou, nebo vás kolodium plně pohlcuje?

Je to krásná konzumace času. Čím déle se mu ale věnuji, tím jsem šikovnější a získávám potřebnou rutinu. Normální - analogová i digitální fotografie mě drží pořád. Třeba tenhle digitální telefon je věc, kterou máte pořád u sebe a je to naprosto super. Zrcadlovku jsem odložil a většinu i výborných fotografií jsem odfotil na telefon. Používám ho strašně moc, jsem na nejrůznějších sociálních sítích a sdílím je se svými přáteli.

A není to nijak výjimečné. Existuje mnoho i profesionálních fotografů, kteří fotí na iPhone. Říkají tomu iPhone art a prodávají to jako umění. Lidem se to líbí a kupují to. Takže digitální fotografii nezatracuji, kdepak. I u mě z devadesáti procent převládá mobil a zrcadlovku vytahují jen zřídka. Jen když je mi jasné, že s iPhonem to nezvládnou.

Dal jsem si závazek, že na Hasselblad vyfotím alespoň jeden svitek měsíčně, ale nedodržuji to. Ale snažím se a zůstávám mu věrný. Málem bych zapomněl sdělit, že můj Hasselblad umí fotit i na kolodium - uzpůsobil jsem ho na to. Také tedy tvořím i čtvercové miniatury 6 x 6 cm, které samozřejmě umím převést do digitální podoby a tisknout v rozměru billboardu.

Na vernisáži jste hovořil o záměru vytvořit publikaci Třebíččané. Chcete čtenáře Horáckých novin s tímto projektem seznámit?

Můj záměr je vytvořit sérii portrétů lidí fotografickou technikou mokrého kolodiového procesu původní technikou.

Nechtěl bych projekt financovat přímo od fotografovaných, což by se asi negativně podepsalo na výběru osobností, proto v současné době hledám zdroj financování. Projekt je tedy neziskový.

Přemýšlím, jak financování vyřešit. Pokouším se nyní oslovit místní firmy, hledám sponzory.

Pokud nebude o finanční podporu v trebičské lokalitě zájem, tak s největší pravděpodobností zkusím využít „crowdfunding“ - jedná se o možnost sbírky na financování uměleckých neziskových projektů.

Věřím, že finance alespoň pro 25 portrétů získám, které chci poté vydat také jako tištěnou publikaci.

Originály chci použít na výstavy. Velikost tisků v publikaci bude stejných rozměrů jako originální fotografická deska, tedy přibližně 18 x 24 cm.

Podrobnosti budu postupně zveřejňovat na oficiálním webu trebicane.cz a sociálních sítích.

Druhý důvod je pro mne originálnost a hmatatelný výsledek. Fotografie má svoji fyzickou váhu a historií ověřenou trvanlivost - ať už na skle či kovu. Pokud desku vezmete do ruky, je to naprosto jiný pocit vnímání obsahu, než když ji prohlížíte na displeji nebo tištěnou na papíře.

Další úroveň, ke které pomalu spějí, je tvorba negativů. V mokré kolodiové procesu je to paradoxně přesně naopak. Nejdříve je pozitiv a teprve potom negativ. Odhadnout správnou expozici při tvorbě negativu není dílem náhody, následná vlastní chemická část je složitější a mnohem pracnější. Ale když ho konečně máte, otevírají se před vámi další dveře. Můžete si z něho vytvářet kontaktní printy: sláný tisk, albuminový tisk, olejotisky, uhlotisky... prostě je to negativ, se kterým se dá dále pracovat.